НАЦІОНАЛЬНИЙ РЕПОЗИТАРІЙ
АКАДЕМІЧНИХ ТЕКСТІВ

ІНФОРМАЦІЙНІ МАТЕРІАЛИ ДЛЯ НАУКОВЦІВ, ОСВІТЯН, ІННОВАТОРІВ

42 (142) 2026

ЗМІСТ

1. Документи міжнародних організацій 2

ОЕСР: РЕГУЛЯРНЕ ВИКОРИСТАННЯ ГШІ НЕ ГАРАНТУЄ КРАЩИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ 2

ОЕСР: ЦИФРОВА ІНФРАСТРУКТУРА ПЕРЕХОДИТЬ ВІД РОЗШИРЕННЯ ДОСТУПУ ДО ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ЗВ'ЯЗКУ 3

ОЕСР: ЦИФРОВІ ІННОВАЦІЇ В ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИЦІ РОЗВИВАЮТЬСЯ ШВИДШЕ, НІЖ ЗМІНЮЮТЬСЯ ПРІОРИТЕТИ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСУВАННЯ 4

ОЕСР: ПРОЗОРІСТЬ МІЖНАРОДНИХ ПЕРЕКАЗІВ ПОЧИНАЄТЬСЯ З ПОВНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ЇХНЮ ВАРТІСТЬ 5

ОЕСР: ЛІБЕРАЛІЗАЦІЯ ПРАВИЛ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ СПОВІЛЬНЮЄТЬСЯ ..6

2. Корисні новини України та світу 7

ВІД ЗАБОРОН ДО ВІДПОВІДАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ: ЯК ЗМІНЮЄТЬСЯ ПОЛІТИКА НАУКОВИХ ВИДАВНИЦТВ ЩОДО ШІ 7

КОНКУРС АКАДЕМІЧНИХ ВІЗИТІВ ІНОЗЕМНИХ ПРОФЕСОРІВ ТА НАУКОВЦІВ ДО УКРАЇНИ 8

ПРОДОВЖЕНО ТЕРМІН ПРИЙОМУ ЗАЯВОК НА ПРЕМІЮ КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ 9

ЯК НОВІ ДЕТЕКТОРИ ШІ ДОПОМАГАЮТЬ ПЕРЕВІРЯТИ ДОСТОВІРНІСТЬ НАУКОВИХ ПУБЛІКАЦІЙ 10

АКАДЕМІЧНА РІВНІСТЬ БЕЗ ЯРЛИКІВ 11

ПРОГРАМА З УПРАВЛІННЯ ДОСЛІДНИЦЬКИМИ ІНФРАСТРУКТУРАМИ 12

3. Наукові заходи 13

КОНФЕРЕНЦІЯ ООН З БІОРІЗНОМАНІТТЯ 13

ESG-ОСВІТА, ЯКА ПОТРІБНА БІЗНЕСУ 14

КОНФЕРЕНЦІЯ ДО 105-РІЧЧЯ ІНСТИТУТУ МИСТЕЦТВОЗНАВСТВА, ФОЛЬКЛОРИСТИКИ ТА ЕТНОЛОГІЇ ІМ. М.Т. РИЛЬСЬКОГО 14

ВИРОЩУВАННЯ, ВИВЧЕННЯ КРИСТАЛІВ, ВИГОТОВЛЕННЯ ТА ЗАСТОСУВАННЯ КРИСТАЛІЧНИХ МАТЕРІАЛІВ 15

УРОКИ ПРОГРАМИ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ ВІД ЦЕНТРУ МІКРОСКОПІЇ ТА АНАЛІЗУ ЗОБРАЖЕНЬ ЦЮРИХСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ 16

РИНКИ ПРАЦІ ТА СТРУКТУРНА ТРАНСФОРМАЦІЯ В ЧАСИ ЗМІН: ШІ ТА ДЕМОГРАФІЧНІ ЗРУШЕННЯ 16

1. Документи міжнародних організацій

ОЕСР: РЕГУЛЯРНЕ ВИКОРИСТАННЯ ГШІ НЕ ГАРАНТУЄ КРАЩИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

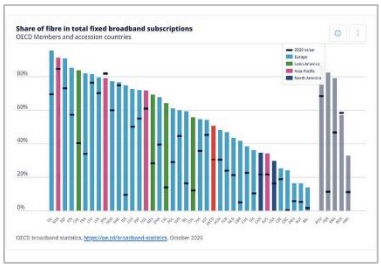
У блозі ОЕСР «Освіта та навички сьогодні» опубліковано матеріал Андреаса Шляйхера «Генеративний ШІ та навчання учнів: що показують дані PISA». У ньому розглядаються ключові аспекти поширення генеративного штучного інтелекту в системі шкільної освіти та встановлюється зв'язок з результатами навчання, для чого використовуються дані Міжнародної програми оцінювання учнів PISA. Наголошується, що сам факт використання ШІ не означає поліпшення освітніх результатів, а ефективність навчання залежить, зокрема, від мети, частоти використання та педагогічного супроводу. За даними PISA, у низці країн понад 40% учнів повідомляють, що користуються ШІ для підготовки текстів до письмових завдань щотижня або щодня. Серед них — 17 із 27 українських регіонів, охоплених дослідженням. У В'єтнамі цей показник становить 52%. Водночас учні, які використовують чатботи для узагальнення прочитаних текстів, попереднього дослідження нової теми або підготовки письмових робіт, у середньому демонструють нижчі результати з природничих наук, ніж ті, хто не застосовує ШІ для таких завдань. Різниця становить близько 20 балів, що еквівалентно одному року навчання. Проте ці дані не доводять, що саме використання ШІ спричиняє нижчу успішність: учні, які мають труднощі з навчанням, можуть частіше звертатися до таких інструментів. Залежність не є однозначною. У Таїланді та Макао учні, які регулярно використовують ШІ для підготовки письмових робіт, навпаки, мають вищі середні результати з природничих наук, ніж їхні однолітки. Загалом учні, які застосовують чатботи для навчання один-два рази на тиждень, демонструють результати, подібні до тих, хто взагалі не використовує ШІ. Дещо вищі показники пов'язані з частим використанням ШІ для навчання в поєднанні з умінням оцінювати якість згенерованої інформації. Однак доступ до таких можливостей нерівномірний, що створює ризик посилення освітньої нерівності. Існує відмінність між спеціалізованими освітніми інструментами генеративного ШІ, які за певних умов можуть сприяти тривалому поліпшенню результатів, та універсальними інструментами, використання яких не завжди підтримує глибоке навчання. Коли ШІ виконує за учня основну розумову роботу, це послаблює активне

опрацювання матеріалу. У зв’язку з цим Шляйхер наголошує на необхідності встановлення чітких правил використання ШІ у школах, здійсненні належної підготовки вчителів і критичному оцінюванні можливостей таких технологій. Дані PISA поки не дають підстав вважати, що генеративний ШІ систематично поліпшує навчальні результати. Його освітня цінність залежить від того, чи допомагає він учням мислити й навчатися, а не просто виконувати завдання замість них.

Детальніше: https://oecdedutoday.com/generative-ai-and-student-learning-what-the-pisa-data-reveal

Фото: скріншот

ОЕСР: ЦИФРОВА ІНФРАСТРУКТУРА ПЕРЕХОДИТЬ ВІД РОЗШИРЕННЯ ДОСТУПУ ДО ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ЗВ’ЯЗКУ

Організація економічного співробітництва та розвитку опублікувала статистичний огляд «Високопродуктивні широкосмугові мережі поширюються в країнах ОЕСР на тлі зростання попиту, зумовленого ШІ, хмарними обчисленнями та підключеними пристроями». У документі проаналізовано зміни у сфері широкосмугового зв’язку, поширення оптоволоконних мереж і 5G, а також розвиток альтернативних технологій доступу до мережі інтернет. Наведені дані свідчать: зі зростанням потреб у передаванні даних країни ОЕСР поступово зміщують увагу з простого збільшення кількості підключень до підвищення швидкості, пропускної здатності та надійності мереж. Частка підключень до фіксованого широкосмугового інтернету, здатних забезпечувати гігабітну швидкість, зросла з 4% у 2020 році до 24% у 2025-му. Оптоволокно вже становить 51% усіх фіксованих широкосмугових підключень у країнах ОЕСР проти 31% п’ять років тому. Водночас загальне охоплення фіксованого широкосмугового зв’язку зростало повільніше: з 33 до 37 підключень на 100 жителів. Це вказує на поступове насичення ринку та перехід користувачів від застарілих технологій до більш продуктивних мереж. Розширюється використання мобільного зв’язку: у 2025 році на одну SIM-картку в країнах ОЕСР припадало в середньому 17 ГБ мобільних даних на місяць, що на 130% більше, ніж у 2020 році. Технологія 5G, доступна в усіх країнах ОЕСР, забезпечувала 46% мобільних широкосмугових підключень проти 19% у 2022 році. Її висока пропускна здатність і мала затримка передавання сигналу важливі для використання ШІ, хмарних сервісів та підключених пристроїв. Паралельно зростає роль альтернативних способів підключення. Частка фіксованого бездротового доступу у структурі фіксованого широкосмугового зв’язку збільшилася з 4,8% у 2023 році до 5,8% у 2025-му. Частка супутникового інтернету за цей період зросла з 0,5% до 1,15%, а кількість супутникових підключень — на 122%. Такі технології можуть допомагати

забезпечувати зв’язок у віддалених районах, де прокладання наземної інфраструктури складне або дороге. Аналіз даних ОЕСР дає підстави для висновків про структурну перебудову цифрової інфраструктури, в рамках якої оптоволокно та 5G посилюють позиції, в застарілі технології поступово їх втрачають. Подальший розвиток мереж має відповідати не лише зростанню обсягів передавання даних, а й потребам у швидкому, стабільному та доступному зв’язку.

Детальніше: https://www.oecd.org/en/data/insights/statistical-releases/2026/10/high-capacity-broadband-networks-gain-ground-across-oecd-as-ai-cloud-computing-and-connected-devices-drive-demand.html

Фото: скріншот

ОЕСР: ЦИФРОВІ ІННОВАЦІЇ В ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИЦІ РОЗВИВАЮТЬСЯ ШВИДШЕ, НІЖ ЗМІНЮЮТЬСЯ ПРІОРИТЕТИ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСУВАННЯ

Організація економічного співробітництва та розвитку опублікувала аналітичний документ «Розкриття потенціалу цифрових інновацій в електроенергетичній системі» із серії «Документи ОЕСР з цифрової економіки». У ньому міститься аналіз розвитку цифрових технологій (зокрема – ШІ) та їхнього впливу на виробництво, передавання, розподіл, зберігання та споживання електроенергії, динаміку інноваційної діяльності та державного фінансування, а також політичні дії з підтримки цифрової трансформації електроенергетики. Зв’язок між електроенергетикою та цифровими технологіями є двостороннім. З одного боку, центри оброблення даних, необхідні для навчання й роботи систем штучного інтелекту, збільшують попит на електроенергію. З іншого — цифрові інструменти допомагають ефективніше керувати енергетичними системами, підвищувати їхню надійність і гнучкість та краще використовувати наявні потужності. За даними патентного аналізу ОЕСР, кількість патентів на застосування ШІ в електроенергетиці зросла більш ніж учетверо між 2017 і 2022 роками. Серед перспективних рішень — під’єднані датчики, цифрові двійники енергетичних об’єктів, прогнозування виробництва й споживання та автоматизоване виявлення несправностей. Розвиваються розумні лічильники й термостати, домашні системи зберігання енергії, віртуальні електростанції та двостороннє заряджання електромобілів, за якого акумулятори можуть не лише отримувати електроенергію, а й повертати її до мережі. Водночас державне фінансування не повністю відображає зростання значення цих технологій. У 2014–2024 роках загальні державні бюджети на дослідження, розробки й демонстраційні проєкти в енергетиці збільшилися більш ніж на 70% у реальному вимірі. Проте частка коштів, спрямованих на ключові цифрові інновації в електроенергетичних системах, знизилася з пікового показника 0,38% у 2021

році до 0,31% у 2024-му. Відбувається не загальне скорочення енергетичного фінансування, а зменшення відносної ваги цього напряму. Для подальшого розвитку цифрової електроенергетики матимуть значення наступні чиниики: створення умов для випробування нових регуляторних моделей, розроблення технічних стандартів, забезпечення доступу споживачів до енергетичних даних. Це має сприяти появі нових послуг і моделей взаємодії між учасниками ринку. Цифрова трансформація електроенергетики залежить не лише від технологічних розробок, а й від узгоджених регуляторних рішень, забезпечення сумісності систем, доступності даних і належної підтримки досліджень та інновацій.

Детальніше: https://www.oecd.org/en/publications/unlocking-digital-innovation-in-the-electricity-system_5f78b601-en.html, https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2026/10/unlocking-digital-innovation-in-the-electricity-system_c837f21e/5f78b601-en.pdf, https://doi.org/10.1787/5f78b601-en

Фото: скріншот

ОЕСР: ПРОЗОРІСТЬ МІЖНАРОДНИХ ПЕРЕКАЗІВ ПОЧИНАЄТЬСЯ З ПОВНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ЇХНЮ ВАРТІСТЬ

Організація економічного співробітництва та розвитку опублікувала звіт «Прозорість роздрібних транскордонних платежів і грошових переказів». У документі представлено рекомендації з підвищення прозорості міжнародних платежів, здійснюваних фізичними особами, зокрема – грошових переказів між країнами. ОЕСР визначає чотири основні проблеми цієї сфери: високу вартість операцій, низьку швидкість переказів, обмежений доступ до послуг і недостатню прозорість умов їх надання. Для споживача реальна вартість міжнародного переказу не завжди очевидна. На підсумкову суму впливають не лише безпосередні комісії, а й витрати на конвертацію валют та інші платежі, передбачені умовами операції. Якщо інформація про них неповна або подана незрозуміло, людині складніше порівнювати пропозиції різних постачальників платіжних послуг і визначати, скільки коштів фактично отримає адресат. ОЕСР підтримує підхід, закладений у Дорожній карті G20 щодо вдосконалення транскордонних платежів. Відповідно до неї, постачальники платіжних послуг мають розкривати платникам і отримувачам щонайменше чотири категорії інформації: повну вартість операції з урахуванням відповідних комісій і витрат на обмін валют, очікуваний строк зарахування коштів, можливість відстежувати статус платежу та умови надання послуги. Такий підхід має значення не лише для окремого переказу. Доступна й порівнювана інформація допомагає споживачам приймати обґрунтовані фінансові рішення, а також підтримує конкуренцію між постачальниками послуг. Водночас транскордонний

характер платежів потребує узгоджених підходів у різних юрисдикціях, щоб вимоги до розкриття інформації були зрозумілими й послідовними. Звіт покликаний допомогти країнам реалізовувати Високорівневі принципи ОЕСР і G20 щодо захисту фінансових споживачів, які передбачають належне розкриття інформації та прозорість міжнародних платежів. Адже прозорість транскордонних переказів є не лише питанням інформування клієнта, а й важливим елементом захисту його прав.

Детальніше: https://www.oecd.org/en/publications/transparency-in-retail-cross-border-payments-and-remittances_9f4da8fe-en.html, https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2026/09/transparency-in-retail-cross-border-payments-and-remittances_9bf43fdb/9f4da8fe-en.pdf, https://doi.org/10.1787/9f4da8fe-en

Фото: скріншот

ОЕСР: ЛІБЕРАЛІЗАЦІЯ ПРАВИЛ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ СПОВІЛЬНЮЄТЬСЯ

Організація економічного співробітництва та розвитку опублікувала аналітичний документ «Індекс регуляторної обмеженості прямих іноземних інвестицій ОЕСР — 2025: основні висновки й тенденції» із серії «Документи ОЕСР з питань бізнесу та фінансів». У документі порівнюються законодавчі обмеження для прямих іноземних інвестицій у 106 економіках світу станом на кінець грудня 2025 року. Індекс дає змогу оцінити відмінності між країнами, регіонами та секторами, а також простежити зміни правил, які полегшують або ускладнюють доступ іноземних інвесторів до національних ринків. Загалом регуляторні умови у 2025 році залишалися майже незмінними. Середній показник індексу дещо зріс — із 0,1192 у 2024 році до 0,1194 у 2025-му, тоді як медіанне значення не змінилося. У 95 із 106 економік показник залишився на попередньому рівні. У семи економіках обмеження послабилися, а в чотирьох — посилилися. Отже, незначне зростання середнього показника було зумовлене змінами в невеликій кількості країн, де нові обмеження мали більшу вагу, ніж заходи з лібералізації в інших економіках. Найбільший вплив створюють вимоги щодо частки іноземного капіталу в підприємствах (61%), 26% припадає на інші операційні обмеження, 10% — на перевірку іноземних інвестицій за економічними критеріями, а 3% — на обмеження щодо залучення ключового іноземного персоналу. Таким чином правила володіння підприємствами залишаються основним чинником, який визначає вимірювану індексом обмеженість іноземного інвестування. Обмеження розподілені між секторами нерівномірно. Найвищі середні показники зафіксовано в медіа, нерухомості, транспорті, сільському господарстві, рибальстві та професійних послугах. Натомість більшість виробничих галузей і низка ділових послуг

залишаються відносно відкритими для іноземних інвесторів. У середньому економіки поза межами ОЕСР мають вищий рівень обмежень, ніж країни — члени організації. ОЕСР наголошує, що регуляторні обмеження є лише одним з елементів інвестиційного середовища. Водночас їх систематичне вимірювання допомагає виявляти можливості для реформ і оцінювати, наскільки правила доступу до ринків відповідають завданням залучення капіталу, технологій і знань.

Детальніше: https://www.oecd.org/en/publications/oecd-fdi-regulatory-restrictiveness-index-2025_a7751054-en.html, https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2026/10/oecd-fdi-regulatory-restrictiveness-index-2025_a731ea02/a7751054-en.pdf, https://doi.org/10.1787/a7751054-en

Фото: скріншот

2. Корисні новини України та світу

ВІД ЗАБОРОН ДО ВІДПОВІДАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ: ЯК ЗМІНЮЄТЬСЯ ПОЛІТИКА НАУКОВИХ ВИДАВНИЦТВ ЩОДО ШІ

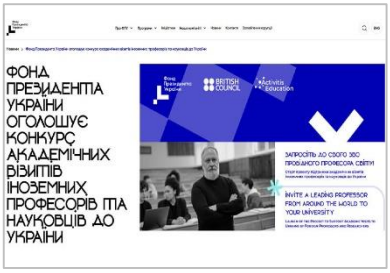
На сайті Times Higher Education опубліковано статтю Еллі Джендл «Ми ставимо неправильне запитання про ШІ в дослідженнях». У ній керівниця політики щодо журналів видавничої групи Springer Nature пропонує змістити увагу з питання, чи використовувався штучний інтелект під час дослідження або підготовки публікації, на те, як саме його застосовували, які ризики це створює та чи забезпечено належний людський контроль. На думку авторки, підходи, побудовані переважно на переліках дозволених і заборонених інструментів, швидко застарівають по мірі розвитку технологій. ШІ вже використовують для пошуку наукової літератури, аналізу даних, написання програмного коду, підготовки й редагування текстів. Проте різні способи його застосування мають різний рівень ризику. Допомога з перекладом, упорядкуванням інформації або

читабельністю тексту не тотожна використанню ШІ для формування наукових інтерпретацій, оцінок чи рішень, які безпосередньо впливають на зміст дослідження. Відповідно, відрізнятися мають і заходи контролю. Однією з перешкод для відповідального використання технологій Джендл називає небажання дослідників повідомляти про застосування ШІ. Частина науковців побоюється, що таке розкриття інформації саме по собі викличе сумніви в якості їхньої роботи; інші не розуміють, коли й наскільки докладно потрібно декларувати використання ШІ-інструментів. У результаті суттєвий вплив штучного інтелекту на дослідницький процес може залишатися поза належною перевіркою. Автор наголошує на кількох основних принципах: відповідальності, прозорості, конфіденційності, редакційній незалежності та науковому судженні. Дослідники мають відповідати за точність і доброчесність своїх робіт, а редактори — за ухвалені редакційні рішення. Передавати цю відповідальність системам ШІ не можна. Водночас декларування використання технологій не повинно автоматично сприйматися як ознака порушення. Важливою умовою є узгодженість вимог до ШІ на різних етапах дослідницького процесу — від планування проєкту й подання заявки на фінансування до інституційної перевірки та публікації результатів. Якщо університети, фінансові установи, дослідники й видавці застосовуватимуть несумісні правила, науковцям буде складніше відкрито повідомляти про використання технологій і розуміти наслідки такого розкриття. Отже, неприйнятним є як безумовний дозвіл на використання ШІ, так і відмова від оцінювання конкретних ризиків його застосування. Необхідне прозоре декларування використання ШІ та збереження людської відповідальності. Для наукового видавництва ключовим стає не сам факт застосування цієї технології, а те, чи не підриває її використання достовірність дослідження, конфіденційність і незалежність наукового судження.

Детальніше: https://www.timeshighereducation.com/opinion/were-asking-wrong-question-about-ai-research

Фото: pixabay.com

КОНКУРС АКАДЕМІЧНИХ ВІЗИТІВ ІНОЗЕМНИХ ПРОФЕСОРІВ ТА НАУКОВЦІВ ДО УКРАЇНИ

Фонд Президента України з підтримки освіти, науки та спорту оголосив конкурс академічних візитів іноземних професорів та науковців до України. Український заклад вищої освіти чи наукова установа можуть запросити професора або науковця з провідного закордонного університету чи наукової установи для лекцій, досліджень і консультацій, а Фонд покриє основні витрати на візит. Обсяг фінансування становить 300 тисяч гривень у розрахунку на один візит (гонорар, медичне страхування, проїзд, проживання, оформлення дозволу на працевлаштування та інші

пов’язані витрати). Заявки приймають від українських ЗВО всіх форм власності, які мають ліцензію на освітню діяльність, та наукових установ України. Керівник подає заявку від імені закладу; дозволено одну заявку на кожен лот. Запрошений фахівець має відповідати одній із вимог: мати досвід викладання або наукової роботи в університеті, який входить чи входив протягом останніх десяти років до топ-250 QS, THE або ARWU; мати досвід роботи у провідній іноземній науковій установі. Особистий приїзд фахівця до закладу в Україні обов’язковий. Програму можна доповнювати дистанційною співпрацею. Лот 1 – друга фаза UK–UA Visiting Professors Programme: візити професорів і науковців із Великої Британії. Приймати їх можна в регіонах України, які уряд Великої Британії визнає безпечними для відвідування. Лот 2 – міжнародні академічні візити: запрошення фахівців з усіх країн для візитів в усі регіони України. Реалізація візитів має бути запланована на період з 1 грудня 2026 року до 30 червня 2027 року. Подати заявку можна до 31 березня 2027 року.

Детальніше: https://presidentfund.gov.ua/news/fond-prezydenta-ukrayiny-ogoloshuye-konkurs-akademichnyh-vizytiv-inozemnyh-profesoriv-ta-naukovtsiv-do-ukrayiny/, https://forms.gle/yVKkzYDL9VzPFNba8, https://presidentfund.gov.ua/programs/akademichni-vizyty-inozemnyh-profesoriv-naukovtsiv-pidtrymka-internatsionalizatsiyi-ukrayinskyh-zakladiv-vyshhoyi-osvity/, https://mon.gov.ua/news/do-300-tysiach-hryven-na-akademichnyi-vizyt-inozemnoho-profesora-rozpochavsia-konkurs-dlia-ukrainskykh-zvo-ta-naukovykh-ustanov

Фото: скріншот

ПРОДОВЖЕНО ТЕРМІН ПРИЙОМУ ЗАЯВОК НА ПРЕМІЮ КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

Міністерство освіти і науки України оголосило про подовження терміну прийому заявок на здобуття Премії Кабінету Міністрів України за розроблення і впровадження інноваційних технологій до 30 жовтня 2026 року. Конкурс покликаний відібрати найкращі технології, які вже отримали практичне застосування. Раніше граничний термін прийому заявок становив 19 жовтня 2026 року. Наразі подано51 заявку, зокрема: 32 — за номінацією «Наукоємні інновації»; 9 — за номінацією «Інноваційні рішення в економічній діяльності»; 1 — за номінацією «Інноваційна інфраструктура»; 9 — за номінацією «Спеціальна премія». Ініціаторами конкурсних пропозицій можуть бути: заклади вищої освіти, наукові установи, суб’єкти господарювання, суб’єкти трансферу технологій. Авторський колектив має складатися щонайменше з трьох і не більше ніж із десяти осіб. До розгляду приймаються конкурсні пропозиції, результати яких уже застосовані на практиці. Конкурсні пропозиції будуть проходити багаторівневе оцінювання:

наукову і науково-технічну експертизу, експертне оцінювання членами експертних груп, презентацію конкурсних пропозицій, їх розгляд Комітетом з присудження Премії Кабінету Міністрів України за розроблення і впровадження інноваційних технологій. За результатами конкурсного відбору може бути присуджено не більше двох премій у кожній номінації. Авторський колектив, конкурсну пропозицію якого визнають найкращою у відповідній номінації, отримає грошову винагороду у сумі 300 тисяч гривень.

Детальніше: https://mon.gov.ua/news/mon-prodovzhuie-pryimannia-zaiavok-na-premiiu-kabinetu-ministriv-ukrainy-za-rozroblennia-innovatsiinykh-tekhnolohii, https://nauka.gov.ua/information/skmu2026/, https://mon.gov.ua/nauka/innovatsiyna-diyalnist-ta-transfer-tekhnologiy/premiya-kabinetu-ministriv-ukraini-za-rozroblennya-i-vprovadzhennya-innovatsiynikh-tekhnologiy/premiya-kabinetu-ministriv-ukraini-za-rozroblennya-i-vprovadzhennya-innovatsiynikh-tekhnologiy-2026, https://nrat.ukrintei.ua/pryjom-zayavok-na-premiyu-kabinetu-ministriv-ukrayiny-za-rozroblennya-i-vprovadzhennya-innovaczijnyh-tehnologij

Фото: pixabay.com

ЯК НОВІ ДЕТЕКТОРИ ШІ ДОПОМАГАЮТЬ ПЕРЕВІРЯТИ ДОСТОВІРНІСТЬ НАУКОВИХ ПУБЛІКАЦІЙ

На сайті Times Higher Education опубліковано статтю Розалінд Скіллен «Нові інструменти допомагають виявляти фальщовані зображення у наукових статтях». У ній розглядаються можливості нових цифрових інструментів для виявлення підроблених, змінених або повторно використаних зображень у наукових публікаціях. Проблема стає все більш актуальною через поширення генеративного штучного інтелекту, здатного створювати переконливі зображення, які можуть видаватися за результати реальних експериментів. Мікробіолог і консультант з питань наукової доброчесності Елізабет Бік, яка раніше виявляла підозрілі зображення переважно вручну, нині використовує інструменти ImageTwin і Proofig. Вони дозволяють проаналізувати зображення, представлені у наукових статтях і порівнюють їх із базами, що містять мільйони раніше опублікованих зображень. Це допомагає знаходити повторне використання матеріалів й виявляти дублювання окремих елементів, які можуть залишитися непоміченими під час звичайної перевірки. Однак виявлення зображень, створених генеративним ШІ, залишається дуже складним завданням. Після публікації зображення часто стискають, через що втрачаються деталі, важливі для цифрової експертизи. Крім того, автоматичні системи можуть помилково позначати старі зображення низької контрастності або не виявляти штучно створені матеріали. Ситуацію ускладнює й часткове використання ШІ:

наприклад, фотографія може бути справжньою, але окремий об'єкт або фрагмент фону в ній — згенерованим. Наразі дослідницька група під керівництвом професора Хайхун Е з Пекінського університету пошти та телекомунікацій розробляє інструменти для виявлення маніпуляцій із науковими зображеннями. Моделі навчають на прикладах наборів даних, а нові випадки підробок використовують для їх оновлення. Результати автоматичного аналізу зіставляються з оцінками фахівців. Такі інструменти можуть стати у нагоді для визначення випадків, що потребують додаткової перевірки, але жодним чином не як остаточний доказ порушення. Виявлення використання ШІ не тотожне виявленню шахрайства: розкрито створена ШІ-ілюстрація може бути цілком прийнятною, тоді як традиційно відредаговане зображення здатне істотно спотворювати результати дослідження. Отже, автоматизована перевірка розширює можливості редакторів і дослідників знаходити підозрілі зображення, але не замінює експертного аналізу. Для встановлення достовірності важливо перевіряти походження зображення, історію його обробки та відповідність наведених матеріалів реальному перебігу дослідження. Сам алгоритмічний сигнал не може бути достатньою підставою для звинувачення в науковому шахрайстві.

Детальніше: https://www.timeshighereducation.com/news/new-tools-help-detect-fraudulent-images-scientific-papers

Фото: pixabay.com

АКАДЕМІЧНА РІВНІСТЬ БЕЗ ЯРЛИКІВ

На сайті Times Higher Education опубліковано статтю Аймена Ідріса «Трагедія Джейсона Ардея підкреслює небезпеку токенізму». У ній автор розглядає історію Джейсона Ардея, колишнього професора Кембриджського університету, як привід для критики практик символічного представництва етнічних меншин в академічному середовищі. На думку Ідріса, університети ризикують зводити науковців до їхнього походження або особистих історій подолання труднощів, використовуючи їх як підтвердження власної прихильності до різноманіття, замість того щоб оцінювати передусім їхні наукові ідеї та результати. Автор називає таку практику токенізмом — залученням представників певної групи переважно заради символічного ефекту. Він стверджує, що в академічних установах окремі науковці з етнічних меншин стають учасниками публічних заходів, комітетів і дискусій не стільки через зміст їхньої роботи, скільки через те, що уособлюють різноманіття. Водночас управлінці, які позиціонують себе як прихильники відповідних змін, можуть отримувати професійні переваги завдяки цій діяльності. У випадку Ардея, вважає Ідріс, його шлях від труднощів у дитинстві до професорської посади став центральною частиною публічного образу. Автор застерігає: коли інституція визначає людину через її

травматичний досвід або колір шкіри, їй складніше постати як багатогранному науковцеві — з власними інтелектуальними здобутками, сумнівами та звичайними людськими недосконалостями. Крім того, надмірне символічне піднесення окремих представників меншин може посилювати упередження щодо професійної компетентності інших науковців із цих груп. Ідріс закликає університети відмовитися від символічного представництва як самоцілі й забезпечувати рівне ставлення до науковців, оцінюючи їх за якістю досліджень та аргументації.

Детальніше: https://www.timeshighereducation.com/opinion/jason-arday-tragedy-underscores-perils-tokenism

Фото: pixabay.com

ПРОГРАМА З УПРАВЛІННЯ ДОСЛІДНИЦЬКИМИ ІНФРАСТРУКТУРАМИ

Проєкт Research Infrastructures for the Future of Ukraine (RIFF) оголосив про прийом заявок на навчальну програму для українських фахівців, які працюють із дослідницькими інфраструктурами або планують долучитися до їх управління та розвитку. Програма покликана підтримати управлінську спроможність українських дослідницьких інфраструктур. Учасники отримають знання та практичні інструменти для створення, розвитку й управління такими інфраструктурами відповідно до європейських стандартів і практик. Програма охоплює питання європейського ландшафту дослідницьких інфраструктур, діяльності ESFRI, моделі організації, управління та розвитку інфраструктур, формування консорціумів, взаємодії із зацікавленими сторонами, політик доступу та роботи з користувачами. Слухачі зможуть самостійно опрацювати навчальні модулі, доєднатись до вебінарів та воркшопів. Подати заявку можна до 15 листопада 2026 року.

Детальніше: https://www.nas.gov.ua/news/proyekt-riff-zaproshuye-ukranskih-fahivciv-na-programu-z-upravlinnya-doslidnickimi-infrastrukturami, https://riff.muni.cz/riff-activities/wp5-activities-skill-development#programme-in-research-infrastructure-management-fundamentals

Фото: організатори

3. Наукові заходи

КОНФЕРЕНЦІЯ ООН З БІОРІЗНОМАНІТТЯ

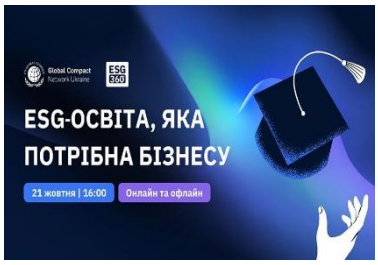

З 19 по 30 жовтня 2026 року проходитья Конференція ООН з біорізноманіття. Захід є важливим етапом глобального огляду колективного прогресу у впровадженні Куньмінської-Монреальської Глобальної рамкової програми з біорізноманіття, він покликаний оцінити прогрес, посилити політичні дії та просунути зусилля щодо зупинення та повернення втрати біорізноманіття до 2030 року. Планується обговорити наступні питання: фінансування біорізноманіття для реалізації Глобальної рамкової програми з біорізноманіття: результати та уроки, отримані в результаті розробки Національних планів фінансування біорізноманіття (досвід Бельгії, Фінляндії, Люксембургу та Нідерландів); мобілізація державного та приватного фінансування біорізноманіття; кліматично розумне, природоохоронне сільське господарство як інструмент збереження біорізноманіття в країнах Східного партнерства; масштабування стимулів та фінансування біорізноманіття: відстеження прогресу та прискорення дій; зв’язки між торгівлею, біорізноманіттям та біоекономікою; як торговельна політика може сприяти впровадженню Куньмінської-Монреальської Глобальної рамкової програми з біорізноманіття; фінансування охорони природи на основі прав та інклюзивності; як уряди, підприємства та фінансові установи можуть співпрацювати для прискорення впровадження KMGBF й усунення системних бар’єрів на шляху прогресу;; досягнення Цілі 19 через приватне фінансування; мобілізація фінансування біорізноманіття шляхом високоякісних природних кредитів. Організатори: ООН, ОЕСР.

Детальніше: https://www.oecd.org/en/events/2026/10/oecd-at-the-un-biodiversity-conference-2026-cbd-cop17.html

Фото: скріншот

ESG-ОСВІТА, ЯКА ПОТРІБНА БІЗНЕСУ

21 жовтня 2026 року у змішаному форматі відбулась відкрита зустріч «ESG-освіта, яка потрібна бізнесу». Захід покликаний сприяти співпраці бізнесу та академічної спільноти в рамках підготовки конкурентних фахівців. Репутацію університету значною мірою формують його випускники, які починають свій професійний шлях у сучасних і затребуваних сферах діяльності. Необхідний діалог між університетами та бізнесом, щоб допомогти випускникам із працевлаштуванням та зміцнити впізнаваність освітнього закладу. Обговорили, які знання та навички у сфері ESG і сталого розвитку потрібні бізнесу вже сьогодні; які можливості для співпраці бізнес готовий запропонувати закладам вищої освіти; як університети можуть підготувати студентів і студенток до вимог сучасного ринку. Організатор – Глобальний договір ООН в Україні.

Детальніше:
https://www.facebook.com/globalcompact.ukraine/posts/pfbid09AX2bbKjQxrsBoMZE7xD3RnQEcHisSugSZcfTuoYK6FjCAPQBxDPGzx9XuJSNc1il?__cft__[0]=AZjQiG2h1yQrPu6-WaCifInSv5zdg5wp_co0JONP40ZQmvSfnqSVK007M9UmHz0I22NoVQJ_jt-UZZGx5acgvHGCrbLfKt49BPwKfs1ThlikERtq-AYwqC5Go9UaYmF7u7zX9S2TPtwHLLzNj9DdijKdtovLIrZajEyORc-JK-ymg3prz30peDJ7Wkk&__tn__=%2CO*F, https://forms.gle/U4kSkhjZ2wRtfFZk6

Фото: організатори

КОНФЕРЕНЦІЯ ДО 105-РІЧЧЯ ІНСТИТУТУ МИСТЕЦТВОЗНАВСТВА, ФОЛЬКЛОРИСТИКИ ТА ЕТНОЛОГІЇ ІМ. М.Т. РИЛЬСЬКОГО

27–28 жовтня 2026 року відбудеться міжнародна наукова конференція «Українська культура в координатах ідентичності, пам'яті та відновлення». Захід приурочений до 105-річчя Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського НАН України. Планується обговорити українську етнологія у XX–XXI ст. (наукова спадщина, тяглість традиції, стратегії розвитку у вимірах сьогодення); етнографічне музейництво та архівознавство в Україні та світі (історія, становлення, сучасний вимір); народознавчу архівну спадщину (традиції та інновації); історію становлення та інституційного розвитку мистецтвознавства, фольклористики та етнології; українську академічну фольклористику XX–XXI ст. (становлення, розвиток, перспективи); український театральний та аудіовізуальний простір (тяглість культурних традицій та розвиток спадщини минулих епох); вітчизняний художній досвід

у вимірі сучасних пошуково-інтерпретаційних практик та міжнародних політико-культурних викликів; видання з декоративного мистецтва України (нові підходи і дослідження); музикознавчу школу в контексті гуманітарної науки (класична спадщина, сучасні тенденції, концепції, проблеми). Організатор – Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського НАН України.

Детальніше: https://www.nas.gov.ua/news/mizhnarodna-naukova-konferenciya-do-105-richchya-institutu-mistectvoznavstva-folkloristiki-ta-etnologi-im-mt-rilskogo-nan-ukrani-anons, https://www.nas.gov.ua/storage/editor/files/informatsiinyi-lyst-konferentsii.docx

Фото: організатори

ВИРОЩУВАННЯ, ВИВЧЕННЯ КРИСТАЛІВ, ВИГОТОВЛЕННЯ ТА ЗАСТОСУВАННЯ КРИСТАЛІЧНИХ МАТЕРІАЛІВ

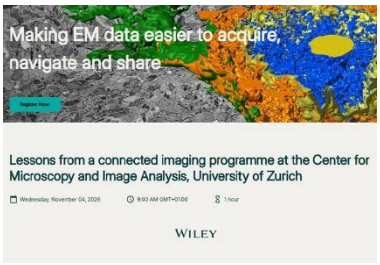

3–4 листопада 2026 року відбудеться семінар “International Workshop on Crystal Growth 2026”. Він стане площадкою для обміну знаннями та професійним досвідом між фахівцями у галузі вирощування й дослідження властивостей кристалів, а також виготовлення та практичного застосування передових кристалічних матеріалів для оптики, електроніки, лазерної техніки, медицини тощо. Планується обговорити питання росту кристалів (кінетика, фазові переходи, комп’ютерне моделювання та кристалоінженерія); функціональні, оптичні, фотонні та електронні кристали; характеризацію кристалічної структури, дефектів, домішок і фізичних властивостей. Організатори – Українське матеріалознавче товариство ім. І.М. Францевича, Інститут монокристалів НАН України.

Детальніше: https://www.nas.gov.ua/news/ukranski-materialoznavci-zaproshuyut-na-mizhnarodniy-seminar-z-viroshchuvannya-y-vivchennya-kristaliv-i-vigotovlennya-ta-zastosuvannya-kristalichnih-materialiv, https://umrs.org.ua/activities/iwcg-2026/, https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSdfO-9rxGXyAdx6d1I8K7gWHTXt6NVX0GWppu2vdBihfz_gRQ/viewform

Фото: організатори

УРОКИ ПРОГРАМИ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ ВІД ЦЕНТРУ МІКРОСКОПІЇ ТА АНАЛІЗУ ЗОБРАЖЕНЬ ЦЮРИХСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

4 листопада 2026 року відбудеться вебінар «Уроки програми візуалізації від Центру мікроскопії та аналізу зображень Цюрихського університету». Він покликаний поінформувати слухачів про практику роботи великого мультимодального центру візуалізації, що підтримує дослідження в галузі наук про життя та використовує світлову мікроскопію, електронну мікроскопію, скануючу електронну мікроскопію, кріоелектронну мікроскопію та об'ємну ЕМ. Планується обговорити, як підключені робочі процеси обробки зображень можуть сприяти більш ефективному вибору та отриманню зображень у дослідженнях, підходи до навігації по складних зразках та можливості поєднання робочих процесів TEM та SEM, приклади різних застосувань, включаючи патологічну візуалізацію, негативне фарбування, матричну томографію та автоматизоване багатосіткове отримання TEM-зображень, спільний доступ до великих наборів даних ЕМ. Захід буде корисний для дослідників електронної медицини, керівників установ та співробітників лабораторій, зацікавлених у спрощенні отримання, навігації, управління та обміну складними робочими процесами мікроскопії. Організатори: Thermo Fisher Scientific, John Wiley & Sons.

Детальніше:
https://event.on24.com/wcc/mr/6890587/B1261E867DD9028AAFC6707A67AEE6EB?utm_source=sfmc&utm_medium=email&utm_campaign=PSAUD_List_Reg_2774872_AudSol_Thermo_Fisher_114_EM1_C

Фото: скріншот

РИНКИ ПРАЦІ ТА СТРУКТУРНА ТРАНСФОРМАЦІЯ В ЧАСИ ЗМІН: ШІ ТА ДЕМОГРАФІЧНІ ЗРУШЕННЯ

17–18 листопада 2026 року відбудеться конференція «Ринки праці та структурна трансформація в часи змін: ШІ та демографічні зрушення». Захід покликаний стати площадкою для обговорення актуальних питань впливу розвитку технологій штучного інтелекту і демографічних зрушень на ринок робочої сили, розвиток зайнятості, трансформацію робочих місць, продуктивність, навички та підготовку робочої сили. Зокрема, розглядатимуться наступні питання: очікуваний вплив ШІ на структурні трансформації та ринки праці; як технологічні зміни взаємодіють з демографічними чинниками; як ШІ впливає на моделі міжнародної спеціалізації (наприклад, через торгівлю послугами), як це формує майбутнє праці; як політика може допомогти ринкам праці адаптуватися до швидких

технологічних та демографічних змін; які уроки можна винести з досвіду окремих країн, які наразі проходять стадію швидких технологічних та демографічних змін; як має реагувати система освіти, щоб допомогти створити навички майбутнього; як політика соціального забезпечення та соціального захисту може найкраще захистити працівників та підтримати їхній перехід; яку роль може відігравати приватний сектор у створенні більшої кількості та кращих робочих місць в контексті швидких технологічних змін і змін на ринку праці; які регуляторні реформи можуть сприяти динаміці бізнесу. Організатори: Світовий банк, МВФ, ОЕСР.

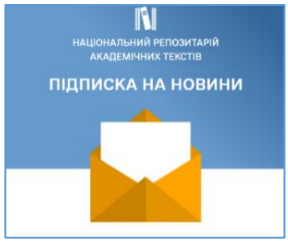
Детальніше: https://www.oecd.org/en/events/2026/11/imf-oecd-piie-world-bank-conference.html

Фото: скріншот

Дякуємо Вам за підписку на дайджест інформаційних матеріалів НРАТ. Він створюється в рамках реалізації проєкту Національного репозитарію академічних текстів, який фінансується Міністерством освіти і науки України. Цільова аудиторія - науковці, освітяни, інноватори, здобувачі вищої освіти, автори і редактори наукових фахових видань, прихильники відкритої науки та відкритого доступу.

У щоденному режимі ця інформація оприлюднюється на офіційному вебпорталі Нацрепозитарію та сторінках НРАТ у соціальних мережах:

https://nrat.ukrintei.ua/category/usi-novyny-na-portali/,
https://nrat.ukrintei.ua/category/naukovi-zahody/
https://www.facebook.com/groups/578991159108587/?sorting_setting=CHRONOLOGICAL,
https://t.me/NationalRepository,
https://invite.viber.com/?g2=AQBNMJ1iDNPl403rQ2x%2FeMt0spQltYQzEroTVETPdJIh2K97EhrByGTLtwG%2FP70p
https://mastodon.social/@nrat
https://www.threads.com/@nrat_ukrintei
https://bsky.app/profile/nrat-portal.bsky.social

Усі бажаючі можуть оформити підписку на повідомлення про події, документи і заходи, які публікуються на ресурсах Нацрепозитарію. Для цього на головній сторінці вебпорталу у сервісі «підписка» достатньо обрати зручну періодичність повідомлень (щодня або раз на тиждень) та цільову спрямованість (науковцям, освітянам, інноваторам).

Детальніше: https://nrat.ukrintei.ua/newsletter-list/, https://nrat.ukrintei.ua